Valiokunnan lausunto MmVL 15/2026 vp– HE 91/2026 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta (HE 91/2026 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ympäristövaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Suvi Borgström, ympäristöministeriö
- lainsäädäntöneuvos Karin Cederlöf, maa- ja metsätalousministeriö
- johtava asiantuntija Johanna Vanhatalo, maa- ja metsätalousministeriö
- ympäristö- ja kestävyysoikeuden apulaisprofessori Tiina Paloniitty, Suomen Luontopaneeli
- erikoistutkija Esa-Jussi Viitala, Luonnonvarakeskus
- kestävän kehityksen päällikkö Antti Otsamo, Metsähallitus Metsätalous Oy
- järjestöpäällikkö Teemu Simenius, Suomen Metsästäjäliitto
- juristi, luonnonsuojeluasiat Vilma Holkko, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- metsäasiamies Mats Holmgård, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- luontopolitiikan päällikkö Helena Herttuainen, Metsäteollisuus ry
- monimuotoisuusasiantuntija Liisa Toopakka, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Suomen metsäkeskus
- Suomen riistakeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Kalatalouden Keskusliitto
- Koneyrittäjät ry
- Luomuliitto ry
- Maanomistajain Liitto ry
- Sahateollisuus ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- WWF Suomi

Valmis
5.0

- Neova Oy

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- METO — Metsäalan Asiantuntijat ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä luonnonsuojelulain muutosesityksestä

Hallituksen esityksessä luonnonsuojelulakiin esitetään useita muutoksia. Merkittävimmän uuden säännöskokonaisuuden muodostavat luonnonarvoja ja niillä käytävää kauppaa koskevat säännökset. Lailla on tarkoitus mahdollistaa myös voimassa olevien säännösten mukaisesti tuotettavien luonnonarvojen eli luonnonarvohehtaareiden käyttäminen muuhun kuin heikennyksen hyvittämiseen eli esimerkiksi yritysten ympäristövastuullisuuteen sekä yhteisöjen ja kansalaisten vapaaehtoisiin luontotekoihin. Lisäksi luonnonsuojelulakiin esitetään lisättäväksi säännökset EU:n ennallistamisasetuksessa säädetyn ennallistamissuunnitelman laatimisesta. Susi ehdotetaan poistettavaksi luonnonsuojelulain lajisuojelua koskevan sääntelyn soveltamisalasta, ja sen suojelua koskevat säännökset sisältyvät siten jatkossa ainoastaan metsästyslainsäädäntöön. Valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksiä koskevaa sääntelyä ehdotetaan selkiytettäväksi alueilla sallitun metsästyksen osalta. Maa- ja metsätalousvaliokunta tarkastelee jäljempänä lausunnossaan tarkemmin hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia, mutta nostaa aluksi esiin eräitä EU:n ennallistamisasetuksen kansalliseen toimeenpanoon liittyviä näkökohtia oman toimialansa kannalta.

Maa- ja metsätalousvaliokunta käsitteli komission ehdotusta ennallistamisasetukseksi lausunnossaan syksyllä 2022 (MmVL 28/2025 vp — U 76/2022 vp) ja nosti erityisesti esiin Suomen kansalliset erityispiirteet, kuten laajan yksityisen maanomistuksen ja maa- ja metsätalouden merkityksen. Lisäksi valiokunta korosti Suomen pitkäaikaista kokemusta vapaaehtoisista luonnonsuojelua edistävistä toimista ja katsoi, että tutkimustietoon perustuvien vapaaehtoisten suojelukeinojen kehittäminen on jatkossakin ensiarvoisen tärkeää. Suomessa erityisesti Metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma (METSO) ja elinympäristöjen tilan parantamiseen keskittyvä Helmi-ohjelma ovat saavuttaneet hyvin hehtaarimääräiset suojelutavoitteensa, minkä lisäksi suojelun vapaaehtoisuus on vahvistanut laajalti toimenpiteiden hyväksyttävyyttä ja suojelun sosiaalista kestävyyttä. Maa- ja metsätalousvaliokunta on myös komission luontohyvityksiä koskevasta etenemissuunnitelmasta annettua tiedonantoa käsitelleessä lausunnossaan (MmVL 31/2025 vp — E 80/2025 vp) korostanut, että luonnonarvomarkkinat eivät korvaa julkisen rahoituksen tarvetta, mutta ne voivat täydentää esimerkiksi edellä mainittuja METSO- ja Helmi-ohjelmia. Julkisen ja yksityisen rahoituksen on toimittava jatkossakin toisiaan täydentäen.

Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että ennallistamissuunnitelmaa valmisteltaessa tulee ottaa laajasti huomioon taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöllinen kestävyys. Tämä tarkoittaa, että biologisen monimuotoisuuden lisääminen on sovitettava yhteen muiden ympäristötavoitteiden ja muiden yhteiskunnallisten tavoitteiden kanssa. Komissio on ennallistamisasetuksen osalta korostanut, että ennallistaminen ei tarkoita kaiken taloudellisen

toiminnan lopettamista ennallistamisen kohteena olevalla alueella, vaan luonnon ottamista huomioon aiempaa paremmin. Valiokunta pitää tätä komission ilmoittamaa lähtökohtaa tärkeänä ja katsoo, että maataloutta, metsätaloutta, kalastusta ja metsästystä on mahdollista harjoittaa kestävästi luonnon monimuotoisuutta heikentämättä. Valiokunta korostaa, että ennallistamissuunnitelmaan sisällytettävät toimenpiteet eivät saa heikentää ruokaturvaa, huoltovarmuutta tai maaseudun elinkeinojen toimeentuloa. Nämä reunaehdot ennallistamissuunnitelman valmistelulle ovat erittäin tärkeitä myös perustuslaissa säädetyn oikeusturvan, omaisuuden suojan ja elinkeinovapauden turvaamiseksi. Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on linjattu, että huoltovarmuus ja puhdas kotimainen ruuantuotanto turvataan ja että turvepeltoja käytetään jatkossakin huoltovarmuuden ja ruokaturvan varmistamiseksi. Suomi tarvitsee kansallista joustoa turvemaiden luokittelussa. Boreaalisten metsien ennallistamistavoitteita ei pidä tulkita niin, että ne johtaisivat suoriin hakkuiden tai muun metsien käytön rajoituksiin ilman kansallista harkintaa. Ennallistamista tulee tehdä ensisijaisesti jo käytössä olevilla vapaaehtoisilla keinoilla, kuten toimeenpanemalla METSO-ohjelmaa.

Ennallistamissuunnitelman laatiminen

Hallituksen esityksen tarkoituksena on antaa EU:n ennallistamisasetusta täydentävät säännökset kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisesta. Ennallistamisasetuksen tavoitteena on varmistaa vuoteen 2030 ulottuvan EU:n biodiversiteettistrategian mukaisesti, että luonnon monimuotoisuus Euroopassa saadaan elpymään vuoteen 2030 mennessä ihmisten, maapallon, ilmaston ja talouden hyödyksi. Ennallistamisasetuksen 16 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on toimitettava komissiolle ehdotus vuoteen 2050 asti ulottuvaksi kansalliseksi ennallistamissuunnitelmaksi kahden vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta. Jäsenvaltion on laadittava tarkistettu kansallinen ennallistamissuunnitelma kesäkuussa 2032. Toinen tarkistettu kansallinen ennallistamissuunnitelma on laadittava kesäkuussa 2042. Ennallistamisasetus jättää kansallisesti ratkaistavaksi, miten kansallinen ennallistamissuunnitelma valmistellaan ja hyväksytään. Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvosto toimittaa komissiolle ennallistamisasetuksen mukaisesti ensin luonnoksen kansallisesta ennallistamissuunnitelmasta. Toimittamisen määräaika on vuoden 2026 elokuun loppuun mennessä. Valtioneuvosto hyväksyy lopullisen kansallisen ennallistamissuunnitelman, kun Suomi on saanut luonnoksesta komission huomiot ja tehnyt suunnitelmaan tarvittavat täydennykset. Sen määräaika on elokuun lopussa vuonna 2027.

Hallituksen esityksen mukaan päätös suunnitelmasta on hyväksyttävä valtioneuvoston yleisistunnossa, koska se koskee usean ministeriön toimialaan kuuluvia asioita. Ennallistamisasetuksen velvoitteet ulottuvat useille sektoreille kaupunkiympäristöistä luonnonympäristöihin, metsätalouteen, maatalouteen ja virtaaviin vesiin. Kansallisen ennallistamissuunnitelman taloudellinen merkitys on jo ennallistamisasetuksen valmistelussa arvioitu erittäin merkittäväksi Suomessa. Ennallistamissuunnitelman valmistelun tueksi on pyritty myös jo selvittämään sen vaikutuksia maa- ja metsätalouteen. Luonnonvarakeskus on julkaissut vuonna 2026 muun muassa raportin metsien ennallistamisen vaikutuksista hakkuumahdollisuuksiin, metsien rakenteeseen sekä arvonlisäykseen ja työllisyyteen. Ennallistamisen vaikutukset metsäsektoriin syntyvät ennen kaikkea nykyisessä puuntuotannossa olevien metsien lisäsuojelusta ja talousmetsien käsittelyn muutoksista. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että Luonnonvarakeskuksen raportin mukaan EU:n

ennallistamisasetuksen vaikutukset Suomen metsätalouteen riippuvat ratkaisevasti ennallistamistoimien laajuudesta ja toteutustavasta. Ennallistamissuunnitelmassa tullaan ottamaan kantaa ennallistamistoimien laajuuteen ja toteutustapaan, ja suunnitelman yhteiskunnallinen ja taloudellinen merkitys on siten huomattava. Näin on siitä riippumatta, että suunnitelmalla ei hallituksen esityksen mukaan ole oikeusvaikutuksia yksittäisiin maanomistajiin, eikä siinä osoiteta yksittäisiä ennallistettavia alueita tai varata alueita luonnonsuojelutarkoituksiin. Jos ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi on tarpeen muuttaa kansallista lainsäädäntöä, eduskunta päättää siitä normaalissa järjestyksessä. Ennallistamissuunnitelma ei itsessään tuo viranomaisille uutta toimivaltaa. Suunnitelma ei saa myöskään johtaa harmaaseen suojeluun. Ennallistamissuunnitelman toimeenpano julkisella rahoituksella sopeutetaan käytännössä eduskunnan vuosittain päättämän valtion budjetin mukaisesti. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää välttämättömänä, että eduskunnalla on myös tosiasialliset mahdollisuudet vaikuttaa suunnitelman toimeenpanoon ja toteutukseen.

Hallituksen esityksen mukaan ennallistamissuunnitelman laatiminen tapahtuu ympäristöministeriön johdolla yhteistyössä keskeisten ministeriöiden ja muiden toimijoiden kanssa ja päätöksen tekee valtioneuvosto. Kansallisen ennallistamissuunnitelman valmisteluvastuu on ympäristöministeriöllä, mutta kukin ministeriö valmistelee omaa toimialaansa koskevan osuuden yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Esimerkiksi turvesoiden ennallistamista, virtavesien esteiden poistamista ja metsäluonnon sekä maatalousympäristöjen luonnontilan parantamista koskevalta osin suunnitelma valmistellaan maa- ja metsätalousministeriön johdolla. Myös mahdolliset lainsäädännön muutokset valmistellaan kulloinkin toimivaltaisessa ministeriössä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että ennallistamissuunnitelman valmistelussa varmistetaan EU:n ennallistamisasetuksen edellyttämällä tavalla eri tahojen laajat mahdollisuudet osallistumiselle ja vuorovaikutukselle. Säädösehdotukseen sisältyy myös valtakunnallisten luonnon- ja maanomistajajärjestöjen muutoksenhakuoikeus ennallistamissuunnitelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä.

Luonnonarvokauppa

Luonnonsuojelulakiin hallituksen esityksessä esitetyillä uusilla säännöksillä on tarkoitus vauhdittaa luonnonarvomarkkinoiden kehittymistä Suomessa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luonnonsuojelulain 11 lukua siten, että viranomaisvarmennettujen luonnonarvohehtaarien käyttöä laajennetaan vapaaehtoisen ekologisen kompensaation lisäksi myös muihin vapaaehtoisiin luontotekoihin, kuten yritysten ja yhteisöjen luontovastuullisuuden osoittamiseen. Voimassa olevan lain mukaan maanomistaja voi tuottaa luonnonarvohehtaareita vain siihen, että joku toinen voi niillä kompensoida aiheuttamansa luontohaitan. Jatkossa esimerkiksi yritys voi ostaa luonnonarvohehtaareita osoittaakseen vastuullisuuttaan, vaikka sillä ei olisi mitään hyvitettävää haittaa. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että luonnonarvojen tuottaminen perustuu pitkäaikaisiin sitoumuksiin, ja pitää tämän vuoksi tärkeänä, että sääntely-ympäristö on ennakoitavaa. Vapaaehtoiseen ekologiseen kompensaatioon kehitetty luonnonarvohehtaari on ekologiseen tieteelliseen tietoon pohjautuva laskentayksikkö, jonka käyttö myös luontotekojen pohjana on kannatettavaa.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2026 vp

Luonnonarvomarkkinoiden kehittyminen voi osaltaan tukea EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanoa Suomessa. Julkinen rahoitus ei yksin riitä vastaamaan kasvaviin ennallistamistarpeisiin. Kehittyvä luonnonarvomarkkina voi tarjota toimijoille mahdollisuuden löytää omaan arvoketjuun läheisesti liittyviä toimia ja kohteita, joiden luonnon tilaa voidaan parantaa. Luonnonarvomarkkinat luovat maanomistajille uusia ansaintamahdollisuuksia ja tarjoavat myös valtion maiden osalta keinon täydentää budjettirahoitusta suojelualueilla toimittaessa. Maanomistajan näkökulmasta luonnonarvomarkkinoissa keskeisiä tekijöitä ovat päätäntävalta omasta omaisuudesta, oikeuksien selkeys sekä mahdollisuus kohtuulliseen ja ennakoitavaan tulonmuodostukseen. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että alueidenkäytön monihyötyisyyden turvaaminen on keskeistä sekä toiminnan tehokkuuden että maanomistajien osallistumishalukkuuden näkökulmasta. Sääntelyn on mahdollistettava luonnonarvojen ja muiden luontohyötyjen tuottaminen ja kehittäminen samoilla alueilla myös pitkällä aikavälillä.

Hallituksen esityksen mukaan maanomistaja voi tuottaa luonnonarvoja lisäävillä toimenpiteillä luonnonarvoja käytettäväksi ekologiseen kompensaatioon ja luontotekona. Jo valmiiksi arvokkaan luonnon suojelu ei välttämättä lisää luonnonarvohehtaareita, mutta on tärkeä toimi tulevien mahdollisten heikennysten tai haittojen ehkäisemiseksi. Myös suojeluun perustuvat ratkaisut tulee tunnistaa nykyistä paremmin osaksi luonnonarvomarkkinoita. Luonnonsuojelulaissa suojeluhyvitys on kuitenkin määritelty siten, että hyvityksessä saa laskea hyötyä vain kohteen luonnontilaistumisesta suojelun jälkeen. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan suojeluhyvityssääntelyn korjaaminen voi auttaa ohjaamaan toimenpiteitä kaikkein luonnontilaisimpiin kohteisiin, joissa vältetystä haitasta kertyvä hyöty on laskennallisesti suurin. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että ympäristövaliokunta arvioi vielä mahdollisuutta täsmentää luonnonsuojelulain sääntelyä siten, että myös suojeluhyvitystä voidaan käyttää luontotekona.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan saamassa selvityksessä on myös nostettu esiin riski siitä, että luonnonarvojen vaihdannan laajentaminen kansainvälisille markkinoille voisi siirtää alueiden käytön ohjausta ja määräysvaltaa Suomen ulkopuolelle. Valiokunta korostaa, että hallituksen esityksen mukaan luonnonarvohehtaarit ovat immateriaalista oikeutta, eli ne eivät anna määräysvaltaa siihen maa-alueeseen, jolla ne tuotetaan. Luonnonarvohehtaareiden ostaja saa ainoastaan oikeuden esittää viranomaisen todentaman väitteen siitä, että sen aiheuttama heikentyminen luonnonarvoihin on kompensoitu tai että se on tehnyt tietyn suuruisen luontoteon. Tuotettavien luonnonarvojen käyttäminen yrityksen ympäristövastuun osoittamiseen on hallituksen esityksen mukaan mahdollista myös kansainvälisille toimijoille. Luontotekoa ei siis sidota maantieteellisesti, eli Suomessa on mahdollista tehdä luontoteko, vaikka yrityksen arvoketjun haitat aiheutuisivat ulkomailla. Hallituksen esityksessä todetaan, että kansainväliset toimijat hyödyntäisivät tuotettavia luonnonarvoja todennäköisesti tilanteessa, jossa ne toimivat Suomessa ja haluavat osoittaa toimintansa vastuullisuutta suomalaiselle yhteisölle, mutta myös rahoittajilleen, tuotantoketjulleen ja osakkeenomistajilleen. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että luonnonarvokaupan kehitystä ja valtionrajat ylittävän luontokaupan osuutta markkinoista on tärkeää seurata lainmuutosten voimaantulon jälkeen, ja mahdollisiin ongelmiin tulee puuttua ripeästi.

Kuten edellä on kuvattu, esitetään luonnonsuojelulain sääntelyä täydennettäväksi siten, että maanomistajan luonnonarvoja lisäävillä toimenpiteillä tuottamia luonnonarvoja voidaan käyttää myös luontotekona vapaaehtoiseen luontovastuullisuuden osoittamiseen. Luontoteon hyväksyminen edellyttää viranomaispäätöstä. Luonnonsuojelulain 11 lukuun ehdotetun uuden sääntelyn mukaan luonnonarvojen oikeudenhaltijalla on oikeus saada hakemuksesta Lupa- ja valvontavirastolta päätös luontoteon hyväksymisestä. Viherpesuriskien ehkäisemiseksi suurilta, kestävyysraportointivelvollisilta yrityksiltä edellytetään, että ne osoittavat joko, ettei niiden toiminnasta aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia biodiversiteetille, tai että ne noudattavat lieventämishierarkiaa. Suomessa kestävyysraportointivaatimuksen piirissä on noin 120 yritystä. Lieventämishierarkian mukaan haittoja luonnolle on ensisijaisesti vältettävä, sen jälkeen minimoitava ja vasta viimesijaisena keinona tulee toteuttaa hyvittäviä toimenpiteitä. Pienemmille yrityksille ei luoda uusia velvoitteita, jotta osallistumisen kynnys säilyy kohtuullisena. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi yksityishenkilö, yhdistys, pieni yritys tai kaupunki voi rahoittaa luontoteon ilman lievennyshierarkian dokumentointivelvollisuutta, mutta suuryritykset ja pörssiyhtiöt joutuvat sen osoittamaan.

Luonnonarvomarkkinoiden käynnistämiseen liittyvä hallinnollinen kustannus voi maa- ja metsätalousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella muodostua esteeksi markkinoiden käynnistymiselle. Hallituksen esityksessä on viitattu vaikutusten arvioinnin osalta luonnonsuojelulain uudistusta koskeneeseen vuoden 2022 hallituksen esitykseen (HE 76/2022 vp). Yhden ekologisen kompensaation kustannuksia arvioitiin yrityksen suunnitteluun käyttämän asiantuntijatyöajan, mahdollisen konsulttityön ja viranomaistyönä tehtävä työajan perusteella. Yksittäisen tapauksen kustannukset ilman toimenpidekustannuksia olivat näin arvioituna 11 650—37 950 euroa. Toimenpidekustannuksiksi arvioitiin 1 000—6 000 euroa hehtaarilta. Edellä kuvatuista asiantuntijatyön vaatimuksista ja kustannuksista seuraa, että järjestelmä on käytännössä useimpien maanomistajien ulottumattomissa ilman ulkopuolista apua. Järjestelmän saamiseksi käytäntöön tarvitaan välittäjäorganisaatioita ja neuvontaa. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää myös tärkeänä, että ympäristövaliokunta arvioi mahdollisuuksia keventää luonnonarvomarkkinoihin liittyvää hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Lainsäädännön toimivuutta ja toimeenpanoa sekä luonnonarvokaupan kustannustehokkuutta on tärkeää seurata myös luonnonarvokauppaa koskevan sääntelyn voimaantulon jälkeen.

Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos (PTT) on maa- ja metsätalousministeriön tilaamassa selvityksessä arvioinut maanomistajien halukkuutta tuottaa luonnonarvoja sekä luonnonarvokaupan vaikutuksia luonnonvarojen käyttöön ja arvoketjuihin. PTT:n selvityksen mukaan luonnonarvokaupalla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia nykyiseen maa- ja metsätalouden raaka-aineiden tuotantoon lähitulevaisuudessa, vaan se nähdään näiden sektoreiden ansaintaa täydentävänä mahdollisuutena. Tämä arvio perustuu siihen, että ennallistamiseen soveltuviksi kohteiksi todennäköisesti tarjoutuvat ensisijaisesti talouskäytön ulkopuoliset tai tuotannollisesti heikkotuottoiset alueet. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että luonnonarvomarkkinoiden toimenpiteet kohdennetaan ensisijaisesti puuntuotannollisesti vähämerkityksellisille alueille. Näin voidaan vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ilman, että metsätalouden ja puunjalostuksen toimintaedellytykset heikkenevät. Maataloudessa luonnonarvokaupan vaikutukset riippuvat osin myös siitä, miten se otetaan maataloustukijärjestelmässä huomioon. EU:ssa ja Suomessa valmistellaan parhaillaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) vuosien 2028—2034 tukikautta. Maa- ja

metsätalousvaliokunnan saamassa selvityksessä on esitetty huoli siitä, että luonnonarvomarkkinoita käytetään perusteena siirtää perinnebiotoopit ja muu maatalousluonnon hoito pois CAP:n tukijärjestelmästä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että luonnonarvokauppa aidosti vahvistaa maatalousluonnon hoidon edellytyksiä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että luonnonarvojen tuottaminen on hallituksen esityksen mukaan rajattu luonnonsuojelulain 103 §:ssä maanomistajaan. Käytännön luonnonsuojelu, elinympäristöjen hoito ja ennallistaminen edellyttävät kuitenkin usein aktiivista toimintaa, kuten esimerkiksi kosteikkojen perustamista, kunnostamista ja hoitoa, perinnebiotooppien hoitoa, riistametsänhoidon käytäntöön vientiä ja vieraspetojen pyyntiä. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että tässä käytännön toiminnassa erilaiset yhdistykset, kuten metsästys- ja kalastusseurat, ovat tärkeitä toimijoita jo nykyisin. Metsästysseurat tekevät monenlaisia luonnonhoitotöitä, kuten elinympäristöparannuksia. Vesialueilla puolestaan kalatalousalueet, osakaskunnat, kalastusseurat, luontojärjestöt sekä muut paikalliset toimijat ovat toteuttaneet laajasti erilaisia kunnostustoimia vesiluonnon hyväksi. Näillä toimilla on parannettu kalojen lisääntymisalueita, lisätty vesistöjen rakenteellista monimuotoisuutta sekä vahvistettu luonnon virkistyskäyttöarvoja. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa on pidetty tärkeänä selvittää, onko ekologista kompensaatiota ja luontotekoja mahdollista tuottaa myös esimerkiksi yhdistyksen kautta laajemmilla alueilla elinympäristöjen hoitoon liittyvinä hankkeina.

Suden suojeluaseman muutos

Hallituksen esityksessä susi esitetään poistettavaksi lajisuojelua koskevan sääntelyn soveltamisalasta, ja sen suojelua koskevat säännökset sisältyvät siten jatkossa ainoastaan metsästyslainsäädäntöön. Maa- ja metsätalousvaliokunta käsitteli suden suojeluaseman muutokseen liittynyttä metsästyslain muutosta mietinnössään (MmVM 7/2025 vp — HE 173/2025 vp). Esityksen taustalla on kesäkuussa 2025 annettu suden suojeluasemaa koskeva luontodirektiivin muutos (EU) 2025/1237. Suden siirtäminen luontodirektiivin liitteestä IV (tiukasti suojellut lajit) liitteeseen V (lajit, joiden ottaminen luonnosta voi vaatia hyödyntämisen säätelyä) mahdollisti myös muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyvällä luonnonsuojelulain muutoksella susi poistetaan lain 8 luvun soveltamisalasta, eikä siihen voi enää soveltaa lain 78 ja 79 §:n säännöksiä eikä myöskään lain 83 §:ää, jossa säädetään mainituista säännöksistä myönnettävästä poikkeuksesta. Muutoksista lain 78 §:n muutos on lähinnä selventävä, koska itse säännöksessä viitataan nimenomaisesti luontodirektiivin liitteen IV a eläinlajeihin. Kun susi ei luontodirektiivin liitteen muutoksen jälkeen kyseiseen liitteeseen sisälly, säännös ei siihen enää sovellu. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää perusteltuna, että myös luonnonsuojelulakiin tehdään luontodirektiivin ja suden suojeluaseman muuttamisen edellyttämät muutokset.

Valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksen muutos

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että metsästyksen ja luonnonsuojelun välistä vastakkainasettelua torjutaan, eikä metsästysmahdollisuuksia kavenneta perusteetta esimerkiksi luonnonsuojelualueilla. Luonnonsuojelulakiin esitetään hallituksen esityksessä valtion muita luonnonsuojelualueita kuin kansallis- ja luonnonpuistoja koskevaan sääntelyyn selkiyttäviä

muutoksia siltä osin kuin kyse on metsästyksestä kyseisillä alueilla. Luonnonsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan valtion muuhun luonnonsuojelualueeseen sovelletaan samoja säännöksiä kuin kansallis- ja luonnonpuistoihin, ellei toisin ole säädetty seuraavissa säännöksissä. Valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksiä koskevan 52 §:n muutoksella selkeytetään valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksiä poistamalla lain sisäisesti ristiriitainen viittaussäännös. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää esitettyjä muutoksia hallitusohjelman kirjausten toteuttamiseksi kannatettavina, mutta korostaa samalla, että työtä vanhojen asetuksella perustettujen suojelualueiden säädösten muuttamiseksi tulee jatkaa hallitusohjelman kirjausten mukaisesti. Suomessa on perustettu niin yksityisiä kuin valtion muita luonnonsuojelualueita vuosikymmenten ajan, ja niiden rauhoitussäännökset ovat muotoutuneet kunkin ajankohdan tilanteen mukaisesti.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 9.6.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk (osittain)
jäsen Markku Eestilä kok (osittain)
jäsen Tiina Elo vihr (osittain)
jäsen Veronika Honkasalo vas (osittain)
jäsen Janne Jukkola kok (osittain)
jäsen Teemu Kinnari kok (osittain)
jäsen Milla Lahdenperä kok (osittain)
jäsen Helena Marttila sd (osittain)
jäsen Anders Norrback r (osittain)
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps (osittain)
jäsen Timo Suhonen sd (osittain)
jäsen Eerikki Viljanen kesk (osittain)
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Ari Koponen ps (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Keskusta yhtyy valiokunnan lausuntoon luonnonarvokauppaa, suden suojeluaseman muutosta sekä valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksen muutosta koskevilta osin. Näiden osalta hallituksen esityksessä on useita kannatettavia ehdotuksia, jotka edistävät luonnon monimuotoisuuden turvaamista, maanomistajien mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoisiin luontotoimiin sekä suurpetopolitiikan johdonmukaista toimeenpanoa.

Keskustan merkittävä huoli liittyy kuitenkin EU ennallistamisasetuksen kansalliseen toimeenpanoon ja erityisesti kansallisen ennallistamissuunnitelman valmisteluun, hyväksymiseen ja parlamentaariseen käsittelyyn.

Kyseessä on Suomen tulevaisuuden ja suomalaisten kannalta keskeinen päätösasia. Ennallistamissuunnitelman yhteiskunnallinen, alueellinen ja taloudellinen merkitys on poikkeuksellisen suuri. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan ennallistamisasetuksen toimeenpanon kokonaiskustannukset Suomessa voivat nousta 13–19 miljardiin euroon. Samanaikaisesti valtiontalouden kehyksissä ei ole lainkaan osoitettu rahoitusta suunnitelman toimeenpanoon. Tämä herättää vakavia kysymyksiä sekä suunnitelman toteuttamiskelpoisuudesta että sen vaikutuksista maanomistajille, elinkeinoille ja alueiden kehitykselle.

Ennallistamisasetuksen toimeenpano vaikuttaa väistämättä maa- ja metsätalouteen, vesitalouteen, energiantuotantoon, liikenneinfrastruktuuriin sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen laajemmin. Suunnitelma voi pahimmillaan pitkälle tulevaisuuteen ulottuvilla vaikutuksillaan muuttaa pysyvästi ja perustavanlaatuisesti Suomen maankäyttöä ja luonnonvarapolitiikkaa. Keskusta katsoo, että näin merkittävässä asiassa ei voida sivuuttaa kansanvaltaisesti valittua eduskuntaa eikä jättää ennalistamistoimenpiteiden taustalla olevaa suunnitelmaa yksinomaan valtioneuvoston käsiteltäväksi.

Myös valiokunnan kuulemisissa on tuotu esiin merkittäviä epävarmuuksia suunnitelman vaikutuksista. Asiantuntijalausunnoissa on korostettu, ettei käytettävissä ole vielä riittävän tarkkaa arviota siitä, millaisia konkreettisia toimia eri alueilla tullaan toteuttamaan, miten ne kohdentuvat alueellisesti tai millaisia taloudellisia vaikutuksia niillä tulee olemaan. Lisäksi on nostettu esiin huoli siitä, että suunnitelmassa voidaan käytännössä linjata maanomistajien maankäyttöön vaikuttavia ratkaisuja ilman varmuutta niiden rahoituksesta, mikä lisää oikeudellista epävarmuutta ja voi johtaa niin sanotun harmaan suojelun riskiin. Keskusta jakaa asiantuntijalausunnoissa esitetyn huolen.

Keskusta edellyttää, että kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnos on ennen Euroopan komissiolle toimittamista annettava eduskunnalle valtioneuvoston selontekona. Selontekomenettely on vähimmäisvaatimus sille, että eduskunta voi aidosti arvioida suunnitelman vaikutuksia, ottaa kantaa sen tavoitteisiin sekä muodostaa parlamentaarisen näkemyksen ennen kuin Suomea sitovia linjauksia toimitetaan komission arvioitavaksi.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2026 vp
Eriävä mielipide 1/kesk

Tämän vuoksi Suomen tulee hakea ennallistamissuunnitelman luonnoksen toimittamiselle asetettua määräaikaa koskevaa lykkäystä, jotta eduskunta ehtii käsitellä valtioneuvoston selonteon asianmukaisesti syysistuntokaudella. Kansallisen parlamentin osallistumisoikeutta ei voida alistaa hallinnollisille aikatauluille tilanteessa, jossa kyse on miljardiluokan vaikutuksista ja Suomen luonnonvarojen käyttöä koskevista pitkän aikavälin linjauksista.

Myös lopullinen kansallinen ennallistamissuunnitelma tulee saattaa eduskunnan arvioitavaksi ennen sen hyväksymistä. Suunnitelman toimeenpano tulee joka tapauksessa vaikuttamaan tulevien vuosien julkisen talouden ratkaisuihin, valtiontalouden menoihin sekä useiden elinkeinojen toimintaympäristöön. Eduskunnalla on oltava tosiasiallinen mahdollisuus arvioida näitä vaikutuksia ja käyttää täysimääräisesti sille perustuslain mukaan kuuluvaa budjetti- ja valvontavaltaa.

Keskusta katsoo, että lakisääteinen selontekomenettely on välttämätön ennallistamissuunnitelman mittavien taloudellisten, yhteiskunnallisten ja alueellisten vaikutusten vuoksi. Näin voidaan varmistaa päätöksenteon avoimuus, parlamentaarinen legitimiteetti sekä se, että Suomen kansalliset edut, maanomistajien oikeudet ja elinkeinojen toimintaedellytykset tulevat asianmukaisesti huomioon otetuiksi ennen lopullisten sitoumusten tekemistä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että lakiehdotuksen 13 a §:ään lisätään uusi 3 momentti seuraavasti:

13 a §

Kansallinen ennallistamissuunnitelma

Ympäristöministeriö vastaa luonnon ennallistamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1991 15 artiklassa tarkoitetun kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisesta. Kukin ministeriö valmistelee omaa toimialaansa koskevan osuuden. Ennallistamissuunnitelman täytäntöönpanon ohjaus ja seuranta kuuluvat toimialallaan kullekin ministeriölle.

Valtioneuvosto:

1) päättää kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksen toimittamisesta Euroopan komissiolle;

2) hyväksyy kansallisen ennallistamissuunnitelman.

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteon: (Uusi)

1) ennen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksen toimittamista Euroopan komissiolle;

2) ennen 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun kansallisen ennallistamissuunnitelman hyväksymistä.

Valiokunnan lausunto MmVL 15/2026 vp
Eriävä mielipide 1/kesk

Helsingissä 9.6.2026

Anne Kalmari kesk
Eerikki Viljanen kesk

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Hallituksen esitys luonnonsuojelulain muuttamiseksi sisältää muutoksia jotka koskevat kansallista ennallistamissuunnitelmaa, luonnonarvomarkkinoita sekä suden suojeluasemaan tehtäviä muutoksia.

Suurimmat epäkohdat sekä esityksessä että valiokunnan lausunnossa koskevat suden suojeluaseman muuttamista. Luonnonsuojelulain muuttaminen seuraa vuonna 2025 hyväksytyistä metsästyslain muutoksista (HE 21/2025 vp ja HE 173/2025 vp; MmVM 1/2025 vp ja MmVM 7/2025 vp). On kuitenkin erittäin tärkeää huomata, että vuoden 2025 suden suojelua muuttavat metsästyslain muutokset, etenkin HE 173/2025 vp, oli valmisteltu erittäin vaillinaisesti. Suden suojeluaseman heikentäminen heikosti perustelluin ja muutoinkin heikosti valmistelluin hallituksen esityksin uhkaa suden säilymistä elinvoimaisena Suomessa.

Luontopaneeli on lausunnossaan huomauttanut, että Suomella olisi halutessaan mahdollisuus pitää suden suojelua kansallisesti tiukempana EU-lainsäädännön muutoksista huolimatta. Suden tilanne Suomessa on edelleen heikko ja susi on Suomessa erittäin uhanalainen laji. Perusteet suojelun ylläpitämiselle ovat vankat eikä tehdylle suojelun purkamiselle ole perusteita.

Vaikka kyse tässä esityksessä on vain luonnonsuojelulain muutoksesta ja suden asemaan vaikuttavia keskeisiä päätöksiä on jo aiemmin tehty metsästyslain osalta, tämä esitys asettuu osaksi jatkumoa, jossa uhanalaisten lajien metsästystä edistetään vastuuttomalla tavalla. Suden suojelua on Suomessa heikennetty todella merkittävästi ja tämä on tehty joka käänteessä ilman luotettavia ja uskottavia arvioita siitä, miten metsätyksen lisääminen vaikuttaa erittäin uhanalaisen suden kantoihin Suomessa. Tällainen politiikka on eläinvihamielistä ja luonnon monimuotoisuuden kannalta vastuutonta.

Luonnonarvomarkkinoiden osalta valiokunta korostaa seurannan merkitystä. Pidämme tärkeänä, että seurannassa kiinnitetään huomiota luontotekojen toteutumiseen ja mikäli luontotekojen määrä jää hyvin pieneksi, on puututtava syihin, joiden vuoksi yritykset eivät ole luontotekoihin ryhtyneet.

Kansallisen ennallistamissuunittelman osalta katsomme, että valiokunnan lausunnossa korostuvat paljon ennallistamisen uhat ja riskit Suomen taloudelle ja etenkin metsä- ja maataloudelle. On tärkeää huomioida myös ennallistamisen mukanaan tuomat hyödyt, myös taloudelliset. Ennallistaminen on välttämätön osa toimenpiteitä, joilla sekä Suomi että EU pyrkivät saavuttamaan tavoitteensa luontokadon pysäyttämisestä. Luontohyötyjen lisäksi ennallistaminen muun muassa tarjoaa paljon työtä paikallisesti. Myös esimerkiksi maanpuolustukselliset synergiat ovat tärkeitä ja niitä Suomessa tällä hetkellä myös selvitetään.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 9.6.2026

Tiina Elo vihr
Veronika Honkasalo vas